

UBRIS | We know books
Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Zsolt Bela

NOUĂ GEAMANTANE/ Bela, Zsolta – București: Paul Editions, 2022

I. Trad. Diana Morărașu

ISBN: 978-606-9703-58-8

Redactare: *Mihaela Enache*

Nicoleta Monoran

Tehnoredactare: *Paul Editions*

Coperta: *Lucian Enache*

Paul Editions

Șos. Ștefan cel Mare nr. 15, Sector 2, București

www.pauleditions.ro

e-mail: pauleditions@gmail.com, office@pauleditions.ro,

vanzari@pauleditions.ro, nicoleta.petcu@pauleditions.ro,

mihaela.enache@pauleditions.ro; tel: 0730.660.427;

0731.884.583

Tipar: ARTPRINT

E-mail: office@artprint.ro

BÉLA ZSOLT

NOUĂ GEAMANTANE

Traducere de Diana Morărașu

Paul Editions

NOUĂ GEAMANTANE

Béla Zsolt a fost unul dintre cei mai cunoscuți jurnaliști și scriitori din Ungaria începutului de secol douăzeci. Născut în 1895, la Komárom, a servit în armata austro-ungară din 1914 în 1918 și într-o unitate de muncă forțată ungro-evreiască din 1942 în 1943.

În 1944, după o perioadă petrecută într-un ghetou ungar și un lagăr de concentrare german, se refugiază în Elveția. În 1945 se întoarce în Ungaria iar în 1947 devine membru anticomunist al Parlamentului. Moare la 6 februarie 1949 la Budapesta.

Cartea de Memorii a lui Zsolt a fost numită de Tibor Fischer „cea mai bună contribuție a Ungariei la scrierile despre Holocaust“, avertizând însă că „nu este pentru cei smeriți“. Ea este remarcabilă pentru umorul său negru, iar autorul „un ghid cool și urban al ororilor.“ Lucrarea a fost interzisă timp de 40 de ani în Ungaria Comunistă.

Prefață

Béla Zsolt s-a născut la Komárom, în nordul Ungariei, pe 8 ianuarie 1895. Încă de la izbucnirea Primului Război Mondial în 1914 a slujit în armata austro-ungară pe frontul rus, până ce a fost grav rănit în 1918. Încă din timpul internării la spitalul militar din Nagyvárad (astăzi Oradea, România) a început să își facă un nume ca scriitor și jurnalist. În 1920 s-a mutat la Budapesta și în următoarele două decenii devine unul dintre cei mai prolifici și mai cunoscuți scriitori din Ungaria.

Între 1925 și 1943 Zsolt a scris zece romane și patru piese, precum și numeroase articole de presă, atât literare cât și politice. A contribuit enorm la presa liberală radicală iar în 1929 a fost numit redactor-șef la ziarul *A toll* (Penița). Boem sofisticat, își petrece mare parte din timp în Abbazia Café și alte cafenele elegante frecventate de scriitorii, artiștii și intelectualii Budapestei, unde are discuții în contradictoriu, face campanii culturale și politice, bea și fumează în exces, afectându-și și mai mult sănătatea și așa subrezită.

În scrierile sale, Zsolt și asumă o poziție liberală agresivă. Chiar dacă nu simpatiza cu extrema stângă, s-a folosit de orice oportunitate pentru a denunța establishmentul conservator care a condus Ungaria de la înfrângerea revoluției burghezo-democratice din 1918 și după regimul comunist cu viață foarte scurtă din 1919. S-a opus cu o deosebită vehemență mișcării în creștere a tradiționaliștilor populiști – atât în artă, cât și în

politică – care respingeau civilizația urbană vestică și promovau un sistem șovinist bazat pe presupusa tărie și puritate a rasei maghiare nepângărite, care se origina în zonele rurale ale Ungariei. La rândul lor, adeptii acestei ideologii – care se înrudeau îndeaproape cu cultura nazistă germană a „sângelui și pământului” – îl calomniau pe Zsolt numindu-l decadent, burghez, inamic cosmopolit al mării națiuni maghiare. Cum concepțiile lor erau profund antisemite, evident că îl atacau și pentru că era evreu. Ironia face ca și critica socială a lui Zsolt să fie adeseori îndreptată împotriva aceluiași ținte. Cele mai cunoscute romane ale sale – *Gerson és neje* (Gerson și soția lui), *A dunaparty nő* (Femeia de pe digul Dunării) și *A kinos ügy* (O afacere stânjenitoare) – erau satire dure ale clasei mijlocii a Budapestei și, mai presus de toate, ale evreilor din ea.

În primii ani ai celui De-al Doilea Război Mondial, evreii din Ungaria nu au fost exterminați ca cei din Europa de Est ocupată de nașiști. Totuși, exista o discriminare dură antisemită iar în 1941-1942, 100.000 bărbați evrei din toate categoriile sociale au fost duși la muncă forțată în Ucraina, ca parte a armatei ungare, care lupta de partea germanilor. Condițiile erau cumplite. În afară de înfometare, boli și expunerea la toate adversitățile vremii, bărbații erau tratați cu o brutalitate inimaginabilă de gardienii antisemiți. În 1939, Zsolt, împreună cu soția lui, Agnes, s-au refugiat la Paris; dar la scurtă vreme după izbucnirea războiului, s-au întors în Ungaria la insistențele ei. În 1942 Zsolt a fost trimis în Ucraina. Ca evreu, membru proeminent al opoziției politice, a fost tratat cu deosebită cruzime de soldații și ofițerii unguri, dar prietenii lui influenți din capitală au reușit să îl aducă acasă la sfârșitul lui 1943. La scurtă vreme după întoarcerea în Budapesta a fost aruncat în faimoasa închisoare politică de pe bulevardul Margit, sub acuzația de provocare și furnizare de informații defăimătoare. În ianuarie 1944, după patru luni de detenție, a fost eliberat. Împreună cu soția lui, s-a dus la Nagyvárad, să se recupereze la casa părinților săi.

Între timp, Hitler și-a pierdut încrederea în aliații maghiari și în 19 martie 1944 trupele germane au invadat Ungaria. În câteva săptămâni, toată populația evreiască din țară, cu excepția celei din capitală, a fost adunată, „ghetoizată” și deportată la Auschwitz

de către deosebit de sadicii jandarmi maghiari¹. Între sfârșitul lui aprilie și jumătatea lui iulie, în jur de 430.000 au ajuns în lagărele morții, unde 100.000 de bărbați și femei au fost selectați pentru muncă forțată iar restul au fost gazați imediat. Pe 15 octombrie, după o încercare a regentului, Miklós Horthy, de a scoate Ungaria din război, Partidul Crucilor cu Săgeți a luat puterea și au dezlănțuit un regim al terorii; jumătate din cei 200.000 de evrei rămași în Budapesta au fost uciși înainte de a fi apucat să fie eliberați de Armata Roșie la începutul lui 1945. Când a început războiul, populația evreiască din Ungaria se ridica aproximativ la 725.000 de oameni; când s-a încheiat, abia dacă mai erau în viață 260.000. Între 27 mai și 3 iunie 1944 în jur de 19.000 de oameni au fost ridicați din Nagyvárad și duși la Auschwitz. Dintre aceștia aproape 90% au murit. Zsolt și soția lui au reușit să scape din ghetou, s-au ascuns în Budapesta și, în cele din urmă, au reușit să se refugieze în Elveția, ca membrii ai „grupului Kasztner”.

În primăvara lui 1944, când începe deportarea, jurnalistul Reznő Kasztner, împreună cu câțiva membrii ai comunității maghiare evreiești, au demarat un aventuros proiect de salvare, în care erau implicați ofițeri nașiști, inclusiv Adolf Eichman, care acționau cu aprobarea lui Heinrich Himmler. Ei trebuiau să furnizeze germanilor 10.000 de camioane și alte bunuri de larg consum din străinătate în schimbul vieților a unui milion de evrei care încă supraviețuiau în Ungaria și în alte țări din Europa de Est. Niciuna dintre părți nu ar fi putut considera realistă această înțelegere, iar partea germană e posibil să fi sperat că așa ar putea ajunge la negocieri separate de pace cu Aliții Vestici, în vreme ce evreii sperau să câștige timp și să țină în viață cât mai mulți evrei până la prăbușirea finală a Marelui Reich.

Înțelegerea nu s-a concretizat, dar în cursul negocierilor Kasztner a reușit să salveze un grup de 1.670 de bărbați, femei și copii la un preț de răscumpărare de 1.000 \$ de persoană, bani strânși de evreii elvețieni și americani. Grupul a fost selectat de un mic comitet, din care a făcut parte și Kasztner, din comunitățile de evrei din toată Ungaria. Din el făceau perete oameni bogați,

¹ În Ungaria, diferitele compartimente ale forțelor de ordine erau încredințate celor două forțe diferite: „poliția” și „jandarmeria” paramilitară.

capabili să contribuie la plata răscumpărării, figuri proeminente din viața politică, religioasă și culturală, dar și câțiva oameni de rând, care au izbutit cumva să se strecoare. Trenul a plecat din Budapesta pe 30 iunie și a ajuns la lagărul de concentrare Bergen-Belsen pe 8 iulie 1944. Aici trebuia să aștepte rezultatul negocierilor lui Kasztner. 380 de oameni au reușit să ajungă în Elveția pe 21 august, iar restul de 1.368, în noaptea de 6 spre 7 decembrie 1944. În ultimul grup erau Zsolt și soția lui, care fuseseră invitați să se alăture acestui grup de către Kasztner. Mama, frații și surorile lui Zsolt, părinții soției sale și fiica de treisprezece ani a acesteia din prima căsătorie au fost uciși la Auschwitz. Kasztner însuși – care a fost acuzat că a colaborat cu naștii pentru profitul personal și a pierdut un proces de calomnie pe care l-a intentat pe această temă – a fost ucis în Tel Aviv în 1957 de extremiști de extremă dreaptă, din câte se pare. În 1958 a fost reabilitat post-mortem de Înalta Curte din Israel.

În iunie 1945, Zsolt s-a întors în Ungaria și și-a reluat imediat activitățile politice și jurnalistice. A jucat un rol important în crearea Partidului Radical Maghiar și a înființat săptămânalul *Haladás* (Progresul), cu el însuși redactor-șef și principal colaborator. În timp ce partidul nu a reușit, la început, să câștige niciun loc în parlament, ziarul a devenit în curând o voce puternică, demascând influența continuă a foștilor fasciști și permanența corupției și a antisemitismului sub noii conducători comuniști ai țării.

În 1947 Zsolt a fost ales în parlament, dar în scurtă vreme a fost supus unor presiuni extreme pentru a se alinia la doctrina comunistă. În toamna lui 1948 a fost internat în sanatoriul de la Budapesta, unde a murit pe 6 februarie 1949, la vârsta de 54 ani. Soția lui s-a sinucis în 1951, la trei ani după ce a publicat jurnalul fiicei ei moarte, care a fost păstrat de credinciosul bucătar maghiar al familiei (*Jurnalul Evei Heyman*, tradus de Moshe M. Kohn, Ierusalem, Yad Vashem, 1974; New York, Shapolsky, 1988²).

Nouă geamantane a fost publicată inițial în *Haladás*, în foileton. Primul fragment a apărut în 30 mai 1946 și ultimul, pe 27 februarie 1947. Ultimele două episoade sunt fragmente

² Jurnalul a fost publicat de Paul Editions în 2020.

din Partea a II-a, care a fost planificată, dar nu a mai fost scrisă niciodată. Ele descriu o parte a călătoriei lui Zsolt de la Bergen-Belsen în Elveția, cu trenul. Partea I singură e o carte completă în sine. Se încheie cu sosirea lui Zsolt la Budapesta după ce a scăpat din ghetoul din Nagyvárad.

O ediție a scrierii *Nouă geamantane* sub formă de carte a fost anunțată în *Haladás* în toamna lui 1947, dar nu s-a materializat niciodată. Poate Zsolt a fost prea bolnav să mai organizeze publicarea, n-a mai dorit sau nu a reușit să o facă din cauza reacțiilor personale ostile sau a reacțiilor politice la acest serial. Decenii întregi după moartea lui a rămas în dizgrația cercurilor puterii, nu numai pentru că a fost anticomunist și evreu, ci și pentru că orice discuție despre antisemitism și soarta evreilor în al Doilea Război Mondial nu era privită cu ochi buni în blocul sovietic. Ca rezultat al acestei conjuncturi, cartea nu a apărut în Ungaria decât în 1980. Probabil Zsolt, dacă ar fi trăit, ar fi corectat cele câteva contradicții minore din text. Prima ediție într-o limbă străină a fost o traducere incompletă a Părții I aparținând lui Angelika Máté (Frankfurt, Neue Kritik, 1999), care se oprește la sfârșitul Capitolului 36.

Nouă geamantane este una dintre primele – și cele mai importante – cărți de memorii despre Holocaust scrisă vreodată. Numai printr-un accident istoric nu a fost tradusă până acum în engleză. Când Zsolt a început publicarea ei în foileton, practic nu exista niciun fel de „literatură a Holocaustului”. La o distanță de peste jumătate de secol există un volum enorm de scrieri pe această temă, dar cartea lui Zsolt își păstrează unicitatea. Concentrându-se în principal pe experiența personală de deținut în ghetoul Nagyvárad și mai apoi în lagărul de muncă forțată din Ucraina, el oferă nu numai o imagine rară și extrem de incisivă a fascismului maghiar, dar și o denunțare șocantă a cruzimii, indiferenței, egoismului, lașității și trădării de care ființele umane în general – în egală măsură victime sau atacatori – sunt capabile în circumstanțe extreme, create de alte ființe umane. Seria sumbră de orori, presărată cu farse grotești, ironie acidă și umor macabru, pe ici, colo, îmblânzită de amintiri ale unor fapte bune, descrie o pictură de coșmar a unei lumi lipsite de speranță, care și-a pierdut toate valorile și sensul.

În afară de a fi unul dintre primii, Zsolt este de departe și unul dintre cei mai desăvârșiți scriitori ai Holocaustului, care poate fi comparat cu Primo Levi, Elie Wiesel sau Imre Kertész.

Nouă geamantane a fost uneori descrisă, în mod incorect, ca un roman. E o poveste de groază, e adevărat, dar din păcate una adevărată. Desigur, există dialoguri pe care e greu de crezut că Zsolt le-a putut memora cuvânt cu cuvânt, câteva inadvertențe minore legate de date și nume, precum și câteva detalii narative care au fost deliberat aranjate de așa manieră, încât să li se evidențieze importanța simbolică. Oricum, el nu a fost numai un scriitor creativ, ci și un jurnalist talentat care, în această situație anume, relatează evenimente încă proaspete în minte, a căror amintire e posibil să fi fost amplificată dincolo de ceea ce ar fi normal de însăși natura copleșitoare a experienței sale. Cu toate sclipitoarele calități creative ale scriiturii sale, faptele frapante sunt autentice și pot fi coroborate cu alte surse.

Zsolt a scăpat de Auschwitz, dar a fost martor sau a suferit personal din cauza celor mai teribile atrocități ale Holocaustului. Relatarea lui este un monument extraordinar al răului omenesc.

Poate merită să amintim că traducătorul a avut ocazia de a-l observa pe Zsolt îndeaproape, pentru o perioadă de cinci luni. E puțin probabil ca Zsolt să fi băgat în seamă un copil de unsprezece ani, dar copilului i s-a spus că Zsolt era o persoană importantă. Pământiu la față, slab, disperat după țigări, mereu aduna în jurul lui un grup de discipoli; avea un aer de distincție pe care un copil nu-l putea înțelege pe deplin, dar îl plutea cu siguranță simți. Era în a două jumătate a lui 1944. Și se întâmpla în lagărul de concentrare Bergen-Belsen.

Ladislau Löb

Capitolul 1

Iată-mă aici, zăcând pe salteaua mea, în mijlocul sinagogii, la picioarele Arcei Legământului. Becul pe care consilierul Nemeti l-a vopsit într-un albastru de spital pâlpâie. Afară, avioane străine zboară deasupra orașului, dar asta nu ne deranjează. Steaua, stigmatul nostru, ne exclude nu numai din facilitățile vieții, ci și din spaimele ei. NU ne este frică de raidurile aeriene, de fapt, de niciun alt fel de moarte. Moartea zace aici, lângă mine: pe saltelele din dreapta și stânga mea sunt diabetici în comă, pacienți cu angină, uremici, oameni cu TBC galopant de care nu s-a ocupat nimeni de mai bine de două săptămâni, și sinucigași care sunt aduși aici pe targă, zi și noapte, în general câte doi, majoritatea cupluri, inclusiv doctori care au otrăvuri pe mână și cunosc doza exactă.

Lângă closetul sinistru e o spălătorie transformată în morgă; până ieri, o jumătate de duzină de picioare, goale și îmbălsămate, atârnav în afara ușii pe jumătate deschise. Jandarmii nu permiteau nicio ceremonie funerară. „Ne vom ocupa de toți”, a spus colonelul de jandarmi cu un umor rece, iar cadavrele au continuat să se îngrămădească. În vârful grămezii care ajungea până la tavan erau cadavrele dezbrăcate a doi copii. Iată de ce nouă morți, bărbați și femei, au fost lăsați în sinagogă, să se descompună în căldura sufocantă. Vecinul meu de pe salteaua de alături, unchiul Niszal, un negustor bătrân de pielărie, s-a stins tare greu; după doctorul lui, acasă, în circumstanțe normale, ar fi avut „moartea frumoasă” pe care boala lui de inimă i-a promis-o de ani de zile, eventual prăvălindu-se în tăcere pe fotoliu, înconjurat de familie. Aici, în sinagoga rabinului-minune de la Wisznice, care este acum ghetou-spital, a găfăit cu greu o zi și jumătate, doborât de toate bolile lui, cu gura deschisă, ritmic, ca micul motor cu aburi

de la șantierul de cherestea. Tot salonul era sătul de sărmanul amărât, asistentele voluntare clătinau dezaprobator din cap, iar trei pacienți nerăbdători, care erau cu ochii după salteaua lui, aflată lângă Arca Legământului și mai aproape de fereastră, îl cercetau din sfert în sfert de oră, interrogând un doctor buimăcit, în halat alb, cât i-a mai rămas de trăit flăcăului ăsta bătrân. În cele din urmă și-a dat duhul pe la zece, dar nu a fost dus la morgă, pentru că nu mai era loc. Dar chiar și așa, cei trei pacienți, în veste și nădragi, care au sperat să pună mâna pe salteaua lui, au început să se certe pe moștenire; în cele din urmă s-au mulțumit să împartă între ei bunurile bătrânului – papucii de casă, pătura maro și plosca – și s-au făcut nevăzuți în întunericul albăstrui, fiecare cu prada lui.

Asistentele s-au agitat puțin ineficient, apoi s-au adunat din nou cu toate în colțul lor. Erau fete din clasa mijlocie, din familii bune, care nu au fost instruite pentru slujba asta, dar s-au străduit din răspuțeri să o capete, nu de alta, dar oricine purta o bonetă de asistentă se putea mișca mai liber prin ghetou. Celelalte fete, în grupuri de câte șaisprezece, erau înghesuie în camere murdare, nefamiliare, unde nu li se permitea nici măcar să se apropie de fereastră și orice jandarm avea permisiunea să folosească arma împotriva lor. Aici, în sinagoga cu două etaje a rabinului minune, care avea o curte interioară mare, ghetoul părea mai liber și mai vesel. Pacienții care zăceau în dejectiile lor pe saltelele nespălate gâfâiau, șuierau, gemeau, se rugau și înjurau; în primele două zile au provocat o groază de necazuri: trebuiau spălați, aveau nevoie de ploști și clisme, trebuia să li se ia temperatura și să li se schimbe compresele. În primele două zile și doctorii au luptat din toate puterile: au făcut injecții, au golit stomacurile sinucigașilor, au făcut operații la etaj, ba chiar au adus pe lume copii. Apoi s-a răspândit zvonul că tot ghetoul va fi deportat. O flotă de treizeci de camioane a fost parcată în partea industrială care traversează zona închisă a orașului. Acum, doctorii au devenit șovăielnici, neatenți, dispăreau din când în când, se duceau la rudele lor de câteva ori pe zi, discutând probabil dacă nu ar fi mai bine să îi extermină pe toți. Cât despre asistente, au dispărut și ele sau stăteau pe banca lungă de lângă morgă. Erau curate, bine îmbrăcate, frumos pieptănate, iar bărbații se adunau în jurul lor

ca la promenadă. Conversația era antrenantă, cum ar fi fost în lumea din afară, doar că ceva mai directă, pentru că după numai două zile aici, fetele au intrat deja în rolul unor profesioniste emancipate și experimentate, familiarizate cu toate secretele murdare ale corpului omenesc.

Așa că atunci când pretendenții la salteaua unchiului Niszel i-au jefuit cadavrul la adăpostul întunericului, fetele s-au fluturat de colo, colo, apoi s-au cuibărit una-n alta. Apoi, una dintre ele – o blondă drăguță, înaltă, la vreo douăzeci de ani, cu un strabism ușor – s-a dezlipit de grup și a pășit șovăielnic spre Arca Legământului. S-a oprit și s-a ghemuit jos, la colțul saltelei mele.

— Domnul Hirschler, șoptește ea, tocmai ce a fost pe aici jandarmul acela prietenos. A spus că de mâine vor începe să bată oamenii ca să-i facă să spună unde și-au ascuns bijuteriile. O s-o ia în ordine alfabetică iar numele tatălui meu începe cu B.

— Aveți ceva ascuns?

— Da. Tata are tensiunea mare. N-o să fie în stare să ducă nici măcar o lovitură.

— Atunci poate ar fi mai înțelept să le spună, ca să nu-l lovească.

— Dar oricum îl vor bate.

— Atunci...

— Jandarmul zice, șoptește ea, aplecându-se și mai mult spre urechea mea, că dacă mă culc cu el, îl poate salva pe tata. Știu care e numele dumneavoastră adevărat, domnule Hirschler, am citit câte ceva din ceea ce ați scris... Mi-ați putea da un sfat?

Nu m-aș fi simțit deosebit de vinovat dacă în această situație, în iadul ăsta, în sinagoga asta a rabinului-minune aș fi sfătuit-o pe fată să se dăruiească jandarmului. Am pierdut atâtea după 19 martie³. Nu mai există în mine niciun sentiment fals, prea-înalt. Spun asta ca unul care și-a pierdut nu numai bunurile, ci și ceva mult mai important, ceva vital: mai presus de orice, mi-am pierdut patria. Pentru mine, această patrie a însemnat mereu mult mai mult decât majoritatea oamenilor din jurul meu: mă însuflețea când scriam, vorbeam sau visam, și au fost ani, mai ales în tinerețe, când datorită ei, nici măcar nu am băgat de seamă

³ Pe 19 martie 1944 Germania a invadat Ungaria, aliata ei.

dragostea. După eşecul celor două revoluții⁴, a existat o perioadă de aproape un deceniu când am așteptat ca ideile mele politice să devină prevalente, ca modelele mele exilate, prietenii mei să se întoarcă și să salveze patria din ghearele hoților și ticăloșilor. Da, am așteptat aproape zece ani, timp în care nu am avut nicio iubită. Iar când am obosit să aștept și aproape că am renunțat la joc pentru toată viața, m-am căsătorit și m-am agățat de viața mea personală și privată așa cum naufragiatul se agață de o scândură care l-ar putea ajuta să ajungă la țărm, deși trebuie să recunosc că nu prea îmi făceam iluzii în privința țărmului. Dar în ciuda tuturor eforturilor mele conștiente de a-mi abandona „ideile nebunești și toanele”, am fost scos iar și iar din idila mea privată, care s-a împotmolit destul de repede, de pasiunea mea socială. Cel mai mărunț motiv de speranță era suficient ca să mă facă să uit unde locuiam și că alături de mine locuia o altă persoană care mă aștepta cu cina. Câteva luni după divorțul de prima mea soție am încercat să retrăsăm evenimentele care au dus la separarea noastră lentă, plină de amărăciune. „Toate necazurile au început”, a spus ea, „când eu aveam optsprezece ani, eram măritată de numai șase săptămâni, iar tu te-ai trezit într-o dimineață și ai exclama «Bethlen!», în loc să remarci – cu tot soarele lui martie luminându-ne patul – că era prima noastră zi de primăvară”.

Într-adevăr, îl uram pe Bethlen⁵ cu o patimă personală, în condițiile în care cu determinarea, cruzimea și încăpățânarea lui a reușit să distrugă treptat toate speranțele de reaprindere a revoluției. Am trăit experiența prăbușirii ideilor mele și a patriei mele mult prea timpuriu, când nu aveam nici optsprezece ani; și nu s-au prăbușit numai iluziile mele politice, filosofice și sociale, ci aproape și toate celelalte. Această prăbușire a rămas, până în ziua de azi, cea mai dureroasă ruptură din viața mea. A stins ceea ce mă mistuia cu flăcări mai înalte și mai strălucitoare decât cele ale pasiunii sociale: focul liricii și esteticii. A fost cât pe ce să mă transforme într-o epavă din punct de vedere nervos și fizic. Mi-a provocat tulburări dureroase în viața sexuală, mulți ani de insomnie, pierderea apetitului, mai multe tipuri de autoflagelare

⁴ În 1918 și 1919 în Ungaria a fost o revoluție liberală, respectiv una comunistă.

⁵ Premierul de dreapta al Ungariei din 1921 până în 1939.

și lipsă de energie, iar toate astea la un loc m-au adus aproape de pragul nebuniei. Scui pam sânge, aveam febră – Sándor Bródy⁶ a spus că nu apuc primăvara – și stăteam în cafenele până în zori, urând și sperând. Știu că această durere politică ce mă măcina conținea multe lucruri diferite, de pildă amărăciunea provocată de prăbușirea ambițiilor mele personale, dar în orice caz, la vremea în care am împlinit douăzeci de ani, tinerețea mea era deja dusă. În următorii doi, trei ani, timpul și natura și-au dat mâna și mi-au vindecat multe răni, dar eu nu am mai știut niciodată ce înseamnă să fii cu adevărat bine. Orice mâncam, orice beam îmi lăsa un gust amar, iar atunci când nu eram pe de-a-ntregul absorbit de ură sau inflăcărare politică ori de ceva legat de lupta intelectuală, aveam impresia că săvârșesc o infidelitate. Până și atunci când făceam dragoste mă simțeam vinovat pentru că mi se părea că irosesc ceea ce ar fi trebuit să păstrez intact pentru unica și marea mea pasiune. În același timp, aproape că am început să venerez bărbații mai în vârstă decât mine despre care îmi imaginam că au pasiuni mai pure și mai fidele decât ale mele. Multă vreme am refuzat să accept, chiar și atunci când lucrurile se întâmplau chiar sub ochii mei, că mulți dintre ei, în ciuda amărăciunii patriotice, căutau o pace separată și, corupți fiind de compromisuri iscusite, alunecau încet spre partea cealaltă.

Da, Bethlen a fost cel care a decimat treptat „emigrația lăuntrică” în care am trăit într-o eroică sterilitate până la moartea lui Lajos Purjesz⁷. Oamenii treceau de partea cealaltă și, cu ultimele rămășițe de mândrie, își inventau o ideologie pentru trădarea lor. Fühlung mit dem Feinde – contactul direct cu inamicul – trebuia menținut. Și l-au menținut, făcând bani și croindu-și cariere de succes în acest proces, publicând un ziar care îl slujea pe Bethlen sub pretextul că e în opoziție față de el. În acest răstimp, câțiva dintre noi am fost lăsați în urmă să ne descurcăm singuri; și chiar și în rândurile noastre marea majoritate a folosit acest salon des refusés politic ca un pretext pentru lenea lor, lipsa de vlagă și de talent de a-și căuta împlinirea.

⁶ Romancier prolific, critic și jurnalist, precursor al literaturii maghiare moderne (1803-1924).

⁷ Avocat, jurnalist și editor al mai multor ziare liberale anti-establishment (1881-1925).